

УДК: 355/359-63: 338.054

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Литвинова Діана Дмитрівна,
здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** Визначено проблеми розвитку аграрного сектора економіки України у період війни. Окреслено перспективи відновлення та розвитку аграрного сектора.*

***Ключові слова:** аграрний сектор, втрати, відновлення України, можливості, перспективи*

Аграрний сектор України зазнав значних втрат у зв'язку із російською військовою агресією. Вони включають в себе як прямі втрати від пошкодження інфраструктури, засобів господарювання, викрадення готової продукції, так і непрямі втрати від порушення логістичних шляхів, зменшення експортних можливостей, загального падіння економіки.

За підрахунками аналітиків Міністерства аграрної політики та КСЕ Агроцентру станом на грудень 2022 року сільськогосподарський сектор втратив більше ніж 40 млрд доларів США. З них 6,6 млрд доларів США – це прямі втрати, які включають зруйновану техніку і устаткування, викрадену чи знищену готову продукцію, зруйновані чи пошкоджені зерносховища, втрати тварин та бджіл, знищені багаторічні насадження та інші засоби ведення сільського господарства (добрива, паливно-мастильні матеріали, засоби захисту рослин тощо). 34,2 млрд доларів – це обсяг непрямих втрат від вторгнення, які включають наслідки від порушення у логістиці, скорочення врожаїв, які є наслідком війни, збільшення витрат на фактори виробництва, падіння цін на продукцію через переривання експорту та перенасищення внутрішнього ринку. Дані втрати є недоотриманими доходами або додатковими витратами, які виникли внаслідок війни [1].

Розуміючи складність питання післявоєнного відновлення, Президент України затвердив Положення про Національну раду з відновлення України від наслідків війни своїм Указом від 21 квітня 2022 року № 266/2022 [2]. Цим Указом визначено, що Рада є консультативно-дорадчим органом при Президентові України. До її обов'язків входить розробка заходів та пропозицій щодо післявоєнного відновлення України, вони беруть участь у розробці законодавчо-нормативних актів, які регулюють післявоєнне відновлення, співпрацюють із профільними міністерствами. Для належної роботи Рада утворює робочі групи, серед яких є група, яка координує нову аграрну політику.

Національною Радою з відновлення України від наслідків війни у липні 2022 року було видано Проєкт Плану відновлення України [3], який включає ряд документів, серед яких є розроблений саме робочою групою «Нова аграрна політика». Вважаємо, що аграріям необхідно враховувати положення даного

документу в плануванні своєї повоєнної діяльності, так як даний Проєкт може стати основою реального Плану відновлення і характеризує державні пріоритети у питанні післявоєнного відновлення аграрного сектору, на що буде спрямована державна політика та, вірогідно, державна допомога.

Він включає в себе 4 розділи:

- 1) основні проблеми, що необхідно вирішити в рамках Плану відновлення;
- 2) цілі, завдання, етапи Плану відновлення за напрямом «Нова аграрна політика»;
- 3) список проєктів на виконання завдання (для відповідного завдання) для досягнення цілі;
- 4) необхідне нормативно-правове забезпечення.

Перший розділ включає в себе аналіз довоєнного стану, який підкреслював важливість аграрного сектору та оптимістично оцінював довоєнні перспективи переходу від екстенсивного до інтенсивного типу розвитку сільського господарства. Потім проводиться аналіз впливу війни на даний сектор, який зазначає значні прямі втрати активів та пошкодження земельних ділянок. Далі зазначаються ключові виклики, можливості та обмеження. В цілому виклики і можливості полягають в подоланні прямих наслідків війни (відновлення інфраструктури, експортних можливостей, відновлення земельних ресурсів, підтримка аграріїв протягом війни) та удосконалення довоєнних ініціатив (завершення земельної реформи, підтримка заходів з гідротехнічної меліорації та співпраця ЄС з метою збільшення експортних квот для українських аграріїв). Обмеження полягають у загальному падінні економіки, попиту, браку ліквідності, погіршенні якості земель та технологічного потенціалу галузі.

План відновлення включає 3 етапи:

- 1) червень-кінець 2022 року – збереження економічного потенціалу;
- 2) січень 2023 року – грудень 2025 року – відновлення потенціалу, зруйнованого війною;
- 3) січень 2026 року – грудень 2032 року – стрімке зростання показників галузі.

1 етап полягає в підтримці аграріїв на плаву (пільги в кредитуванні та оподаткуванні, дотації), захисті активів від руйнування, забезпеченні продовольчої безпеки та усунення наслідків війни, які можна зробити уже зараз (розмінування сільськогосподарських угідь на деокупованих територіях). Цей етап буде актуальним поки триватиме війна, бо повномасштабне відновлення та інвестиції в аграрний сектор є неможливими у воюючій країні. Тобто, він не завершився у кінці 2022 року, як було заплановано, а триває досі.

2 і 3 етапи уже стосуються безпосередньо післявоєнного відновлення і будуть актуальні після заключення стійкого миру. Вони вимагають значних фінансових вкладень і мають ідентичні ризики, які полягають у недостатньому обсязі фінансування, пільгових кредитів, державної підтримки, інвестиційних та маркетингових можливостях. Тобто, щоб реалізувати цілі відновлення аграрного сектору будуть необхідними великі вкладення коштів (близько 48

млрд доларів на два етапи), сприяння експорту та інвестиціям на законодавчому рівні та на рівні міжнародної торгівлі. Включають в себе ряд інвестиційних проектів, суть яких полягає у зростанні переробного виробництва у галузі, інтенсивному типі розвитку сільського господарства, масштабній диверсифікації (розвиток всіх напрямів сільського господарства, одночасно із рослинництвом), активізації взаємодії між аграріями та закладами вищої освіти, метеорологічними станціями, науковцями-агрономами, залучення сільськогосподарських компанії до співфінансування даних установ одночасно із їх можливістю слідкувати та контролювати їх діяльність. Планується активізація взаємодії з ЄС та ООН в аграрній сфері, співучасть у програмах контролю та розповсюдження ГМО та натуральних продуктів, міжнародної стандартизації, забезпечення безстрокового режиму не застосування мита та квот на українську продукцію іншими країнами.

Для подолання найбільш значущих проблем аграрного сектору України в умовах війни та в післявоєнний період пропонується здійснити наступне: залучити висококваліфікований персонал в аграрний сектор: менеджерів, ІТ спеціалістів, науковців та вузькопрофільних аграрних спеціалістів; зменшити бюрократичні бар'єри для розвитку аграрних підприємств; підвищити якість безпечності продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів, включаючи розробку заходів для підвищення якості продукції громадян; розробити та впровадити комплекс заходів щодо створення нових робочих місць та розвитку соціальної інфраструктури сільських територій; адаптація виробництва аграрного сектору України до вимог Європейського Союзу; підтримка малого фермерства, сприяння роздрібним торговцям до внутрішньої заготівлі фруктів та овочів; технологічний розвиток та діджиталізація аграрного сектору; сприяти розвитку переробки в агросекторі згідно з принципами Green Deal; створити умови для переходу аграрного сектору до сталого виробництва [4].

Якщо даний план буде реалізовано, навіть не повністю, то у аграрних підприємств з'явиться дуже багато можливостей, які полягають у залученні інвестицій та державної підтримки, зростанні якості земельних ресурсів та насінневого фонду, розвитку нових галузей у сфері сільського господарства, співфінансування чи посилення інтеграції із переробним сектором (які збільшать внутрішній попит), логістичними підприємствами (що забезпечать транспортування товарів та продукції), освітніми та науковими установами (які можуть забезпечити якісними кадрами та новітніми технологіями). Тобто, аграрії можуть скористатись новими можливостями, якщо будуть слідкувати за державними та міжнародними програмами та угодами під час післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Втрати на \$40 млрд: як через війну страждає аграрний сектор України. *Економічна правда*. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/19/695167/> (дата звернення: 02.03.2023)

2. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21.04.2022 № 266/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> (дата звернення: 02.03.2023)

3. Проєкт Плану відновлення України : Матеріали робочої групи «Нова аграрна політика» Національної Ради з відновлення України від наслідків війни. 2022. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/new-agrarian-policy.pdf> (дата звернення: 02.03.2023).

4. Негрей М.В., Тараненко А.А., Костенко І.С. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. Економіка та суспільство. URL : <https://www.economyandsociety.in.ua/download/1474-Текст%20статті-1417-1-10-20220731.pdf>.

Abstract: *Problems of the development of the agrarian sector of the economy of Ukraine during the war are identified. The prospects for the recovery and development of the agricultural sector are outlined.*

Key words: *agricultural sector, losses, recovery of Ukraine, opportunities, prospects*

Науковий керівник:

Костирко А.Г.,

*канд. екон. наук, старший викладач
кафедри обліку і оподаткування*

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 657.635

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Домарацька Олександра Євгеніївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація. *Розглядається основа бухгалтерського балансу. Історія та розвиток бухгалтерського обліку.*

Ключові слова: *баланс, розділи, актив, пасив*

Термін "баланс" походить від латинського "bilanx" — ваги з двома шальками, рівновага, урівноваження. Баланс як одна з центральних економічних категорій використовується в господарському житті з давніх часів. Матеріальні баланси широко використовувалися в стародавньому Китаї для контролю за переміщенням і зберіганням цінностей. У Стародавній Греції велися баланси окремих господарств і баланси кредитних установ. У Стародавньому Римі національний рахунок був необхідний для ефективного контролю та управління. Тобто в стародавньому світі бухгалтерський баланс використовувався як система показників, що відображають кількісне співвідношення між двома елементами або сторонами будь-якої діяльності, використання балансу в облікових процедурах ще не було реалізовано. Поява бухгалтерського балансу відноситься до середини XIV ст., і існує версія, згідно з якою поява подвійного обліку бере свій початок від Л. Пачолі і його «Про рахунки і записи». [1].